

М. Р. Джеймс

НОМЕР 13

И ДРУГИ ПРИЗРАЧНИ ИСТОРИИ

София, 2020

M. R. JAMES

Number 13; The Tractate Middoth; Martin's Close; Mr Humphreys and His Inheritance; The Story of a Disappearance and an Appearance; An Episode of Cathedral History; The Residence at Whitminster; The Diary of Mr Poynter; Two Doctors; The Uncommon Prayer-Book; The Haunted Dolls' House; After Dark in the Playing Fields; There was a Man Dwelt by a Churchyard; A View from a Hill; An Evening's Entertainment; Rats; The Experiment; The Malice of Inanimate Objects; A Vignette; M. R. James on Ghost Stories

© Издателство „Изток-Запад“, 2020

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Иван Атанасов, подбор и съставителство, 2020

© Боряна Даракчиева, превод, 2020

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2020

ISBN 978-619-01-0678-4

М. Р. ДЖЕЙМС

НОМЕР 13

и други призрaчни истории

Подбор и съставителство

Иван Атанасов

Превод от английски

Боряна Даракчиева

СЪДЪРЖАНИЕ

НОМЕР 13.....	7
ТРАКТАТЪТ МИДОТ.....	23
МАРТИНС КЛОУЗ.....	41
ГОСПОДИН ХЪМФРИС И НЕГОВОТО НАСЛЕДСТВО.....	61
ИСТОРИЯ ЗА ИЗЧЕЗВАНЕ И ПОЯВЯВАНЕ.....	87
ЕПИЗОД ОТ ИСТОРИЯТА НА КАТЕДРАЛА.....	101
КЪЩАТА В УИТМИНСЪР.....	119
ДНЕВНИКЪТ НА ГОСПОДИН ПОЙНТЪР.....	143
ДВАМАТА ЛЕКАРИ.....	155
ЗАГАДЪЧНИЯТ МОЛИТВЕНИК.....	163
КУКЛЕНСКА КЪЩА С ПРИЗРАЦИ.....	179
ПО ТЪМНО НА ИГРИЩЕТО.....	191
ЖИВЕЕЛ ЕДИН ЧОВЕК ДО ГРОБИЩАТА.....	195
ГЛЕДКА ОТ ХЪЛМ.....	199
ВЕЧЕРНО ЗАБАВЛЕНИЕ.....	217

Плъхове.....	227
Експериментът.....	233
Злината на неодушевените предмети.....	241
Смътен спомен.....	247
М. Р. Джеймс за разказите за призраци.....	253

НОМЕР 13

ВИБОРГ С ПРАВО заема видно място сред градовете в Ютландия. Той е седалището на епископията; има хубава, но почти изцяло нова катедрала, очарователен парк, изключително красиво езеро и много щъркели. Наблизо е имението „Халд“, което се смята за едно от най-красивите кътчета в Дания; наблизо е и Финдеруп, където маршал Стик е убил крал Ерик Глипинг в деня на света Цецилия през 1286 г. Петдесет и шест удара с метални четвъртити боздугани личат по черепа на Ерик, когато гробницата му е отворена през седемнайсети век. Но аз не пиша пътеводител.

Във Виборг има хубави хотели – „Прейслерс“ или „Феникс“ са всичко, което може да се желае. Но моят братовчед, за чиито преживелици сега ще ви разкажа, отишъл в „Златният лъв“, когато за първи път посетил Виборг. Оттогава не е ходил там и на следващите страници вероятно ще стане ясно защо.

„Златният лъв“ е една от малкото сгради в града, които не са унищожени от големия пожар през 1726 г., който на практика е разрушил катедралата, градския съвет и всичко друго старо и интересно. Той представлява сграда от червени тухли – всъщност фасадата е тухлена, със стъпаловиден покрив и надпис над вратата; но дворът, в който влиза омнибусът, е черно-бяла решетка от дърво и мазилка.

Слънцето тъкмо залязвало в небесата, когато моят братовчед се приближил до вратата, и светлината обливала внушителната фасада. Той бил доволен от старомодния вид на сградата и предвкусвал много задоволителен и забавен престой в тази така типична за стара Ютландия странноприемница.

Господин Андърсън не бил отишъл във Виборг по работа в обичайния смисъл на думата. Той се занимавал с някои проучвания на църковната история

на Дания и бил узнал, че в кралския архив на Виборг има документи, запазени от пожара и свързани с последните дни на римокатолицизма в страната. Затова решил да прекара известно време – вероятно две или три седмици – в изучаването и преписването им, като се надявал, че в „Златният лъв“ ще му осигурят достатъчно голяма стая, която да му служи като спалня и кабинет. Той обяснил това на собственика и след известен размисъл последният заявил, че може би ще е най-добре господинът да разгледа някои от най-големите стаи и да си избере сам. Това му се сторила добра идея.

Най-горният етаж скоро бил отхвърлен, тъй като трябвало да изкачва твърде много стълби след цял ден работа; на втория нямало стая с необходимите размери; но на първия имало избор от две или три стаи, които били съвсем подходящи по отношение на големината.

Собственикът настоятелно препоръчвал номер 17, но господин Андърсън изтъкнал, че прозорците ѝ гледат към стената на съседната къща и следобед ще е доста тъмно. Номер 12 или номер 14 били по-подходящи, защото и двете гледали към улицата и ярката вечерна светлина и красивата гледка щели да го компенсират за допълнителния шум.

Накрая се спрял на номер 12. И тя като съседните стаи имала три прозореца, всичките на една стена; била с относително висок таван и необичайно дълга. Разбира се, нямала огнище, но печката била красива и доста стара – от ковано желязо, а от едната ѝ страна имало изображение на Авраам, който принася Исаак в жертва, и надпис „I Vog Mose, Cap. 22“¹. В стаята нямало нищо друго забележително; единствената интересна картина била стара оцветена репродукция на града от около 1820 г.

Наближавало време за вечеря, но когато Андърсън, измит и освежен, слязъл по стълбите, оставали още няколко минути до звънеца. Той ги посветил на преглеждане на списъка с гостите. Както обикновено в Дания, имената им били изписани на голяма черна дъска, разделена на колони и редове, а номерата на стаите

---

¹ Първа книга на Мойсей, гл. 22 (дат.) – Б.р. [Всички бележки, без изрично отбелязаните, са на преводача.]

били отбелязани в началото на всеки ред. Списъкът не бил особено интересен. Имало един адвокат, германец, и пътуващи търговци от Копенхаген. Единственото, което предлагало някаква храна за размисъл, било отсъствието на номер 13 в описанието на стаите, но дори това било нещо, което Андърсън бил забелязвал неведнъж в датските хотели. Все пак се зачудил дали неприязънта към това число, макар и обичайна, е толкова разпространена и силна, че да не позволява една стая да бъде отбелязана с него, и решил да попита собственика дали той и колегите му са имали много клиенти, които отказват да бъдат настанявани в тринайсетата стая.

Той нямаше какво да сподели (разказвам тази история както я чух от него) за самата вечеря и вечерта, която прекарал в разпаковане на багажа си и подреждане на дрехи, книги и документи. Към единайсет часа решил да си легне, но и той, както доста хора напоследък, имал навика задължително да прочете няколко страници преди сън и сега си спомнил за книгата, четена във влака – единствената, която можела да удовлетвори желанието му в този момент, –но тя била в джоба на палтото му, а то висяло на закачалка пред трапезарията.

Можел да слезе и да я вземе за минутка и тъй като коридорите изобщо не били тъмни, нямало да е трудно да се върне до стаята си. Или поне той така си мислел; защото когато се върнал и натиснал дръжката на вратата, тя не се отворила и Андърсън чул някакво бързо движение зад нея. Естествено, установил, че се опитва да отвори погрешна врата. Къде била неговата стая, отдясно или отляво? Погледнал номера: това била стая 13. Неговата трябва да е вляво и се оказало точно така. И едва когато вече бил прекарал няколко минути в леглото си, където прочел своите обичайни три-четири страници от книгата, изгасил светлината и се обърнал да спи, му хрумнало, че макар на черната дъска да нямало номер 13, в хотела определено съществувала такава стая. Дори малко съжалил, че не я бил избрал за настаняване. Вероятно щял да направи нещо като услуга на собственика и да му даде възможността да каже, че английски джентълмен от добро потекло е живял в нея три седмици и много я е харесал. Но вероятно тя се използ-

вала като стая за прислугата или нещо подобно. Все пак сигурно не била толкова голяма и хубава като неговата.

Той огледал сънливо стаята, която едва се различавала на слабата светлина на уличната лампа. Какъв интересен ефект, помислил си. Стаите обикновено изглеждат по-големи на слаба, отколкото на силна светлина, а тази като че ли се била скъсила на дължина и нараснала пропорционално на височина. Е, добре, сънят бил по-важен от тези смътни размисли – и той заспал.

На следващия ден Андърсън нападнал кралския архив на Виборг. И както може да се очаква в Дания, бил любезно приет, като улеснявали достъпа му до всичко, което желаел да види. Документите, които поставяли пред него, били много повече и по-интересни от очакваното. Освен официалните имало и голяма купчина кореспонденция, свързана с епископ Йорген Фрис, последния римокатолик на този пост, и в нея той открил много забавни и така да се каже „интимни“ подробности от личен характер. Често се споменавала къща, която епископът притежавал в града, но в която не живеел. Наемателят ѝ очевидно имал скандална слава и бил трън в очите на реформистите. Той бил позор, пишели те, за града; практикувал някакви тайни черни магии и бил продал душата си на дявола. Според тях именно заради огромната поквара и суеверност на Вавилонската църква тази усойница, този кръвопиец и *Troldmand*¹ бил покровителстван и приютен от епископа. Епископът посрещнал смело тези обвинения; той изразил собственото си отвращение от всички тайни изкуства и предизвикал своите противници да отнесат въпроса пред съда – разбира се, църковния съд, – и да стигнат до дъното на нещата. Той първи щял да обвини магистър Николас Франкен, ако му покажат доказателство, че е виновен за някое от престъпленията, в които го обвиняват.

Андърсън имал време само да хвърли бегъл поглед на следващото писмо на протестантския водач, Размус Нилсен, преди архивът да затвори за деня, но схванал общия му тон, а именно, че християните вече не са обвързани от решенията на римските

---

¹ Магьосник (дат.).

епископи и че епископският съд не е и не може да бъде подходящ или компетентен трибунал за такъв мрачен и сериозен случай.

На излизане от архива господин Андърсън бил придружен от стария джентълмен, който отговарял за него, и докато вървели, разговорът им съвсем естествено се насочил към споменатите документи.

Хер Скавениус, архивист на Виборг, макар и като цяло много добре информиран за поверените му документи, не бил специалист по периода на Реформацията. Той много се заинтригувал от това, което Андърсън му разказал за тях, и заявил, че очаква с голямо удоволствие да види публикацията, в която господин Андърсън ще обедини съдържанието им.

– Тази къща на епископ Фрис – добавил той – е голяма загадка за мен заради местоположението ѝ. Проучвал съм внимателно топографията на стария Виборг, но за нещастие, от старите регистри на имуществото на епископа, направени през 1560 г., голяма част от които се пазят в архива, липсват точно имотите му в града. Но няма значение. Вероятно някой ден ще я открия.

След като поспортувал – забравил съм точно как и къде, – Андърсън се върнал в „Златният лъв“, а след вечерята и един пасианс отишъл да си легне. По пътя към стаята му хрумнало, че е забравил да поговори със собственика за пропуснатата в списъка стая 13 и решил, че няма да е зле да се увери отново в съществуването ѝ, преди да я спомене.

А това не било трудно. Очевидно имало врата с този номер и зад нея явно се вършело нещо, защото когато я наближил, Андърсън чул стъпки и гласове, или само един глас. За няколко секунди, в които останал пред нея, за да погледне номера, стъпките спрели сякаш много близо до вратата и той малко се стреснал, когато чул бързото, свистящо дишане на развълнуван човек. Продължил към стаята си и отново се изненадал, щом установил колко по-малка му се струва сега тя в сравнение с времето, когато я избрал. Това било разочарование, но леко. Ако наистина не му изглеждала достатъчно голяма, винаги можел да я замени с друга. А междувременно му трябвало нещо – доколкото помня, и други призрачни истории

носача на много неподходяща подпора или столче до стената срещу леглото. Куфарът не се виждал никъде.

Явно бил изнесен от усърдните слуги и без съмнение нещата му щели да са подредени в гардероба. Но не, нямало ги там. И това било вбесяващо. Той веднага отхвърлил мисълта за кражба. Такива неща рядко стават в Дания, но явно все пак се била случила някаква досадна глупост (което не е чак такава рядкост) и трябвало сериозно да си поговори със *stuepige*¹. Така или иначе това не било толкова наложително и можело да почака до сутринта, затова той не позвънил и не обезпокоил слугите. Отишъл до прозореца – десния – и се вгледал в тихата улица. Отсреща се издигала страничната стена на висока сграда; нямало минувачи; било тъмна нощ и почти нищо не се виждало.

Светлината идвала зад него и той ясно виждал сянката, която хвърлял на отсрещната стена. И сянката на брататия мъж в стая 11 отляво, който минал няколко пъти напред-назад по риза, и първо си решил косата, а после бил вече по нощница. Виждала се сянката и на обитателя на номер 13. Тя била по-интересна. Той много приличал на него, облакът на прозореца и загледан в улицата. Като че ли бил висок мъж – или може би жена? – защото главата му била покрита с нещо, вероятно с нощна шапка, и лампата му сигурно била с червен абажур и много потрепвала. Определено се виждала играта на мътната червена светлина по отсрещната стена. Той се навел леко навън, за да разгледа по-добре фигурата, но освен гънката на някакъв светъл, вероятно бял плат на перваза, не видял нищо повече.

Чули се отчетливи стъпки по улицата и те като че ли накарали Номер 13 да осъзнае твърде видимата си позиция, защото той бързо и внезапно се отдръпнал от прозореца и червената му светлина угаснала. Андърсън, който пушел цигара, оставил фас на перваза и отишъл да си легне.

На следващата сутрин бил събуден от *stuepige*, която носела топла вода. След като се разсънил и потърсил в ума си правилните думи на датски, той ѝ казал възможно най-разбираемо:

¹ Камериерка (дат.).